

Årsrapport

Bærekraftig reisemål

2023/2024

Destinasjon Trysil 30.04.2024

Bærekraftig
Reisemål

Innholdsfortegnelse

1.	Oppsummering	2
2.	Forankring	3
3.	Natur, kultur og miljø	6
4.	Sosiale verdier	8
5.	Økonomisk levedyktighet	11
6.	Utfordringer	13
7.	Suksesshistorier	14
8.	Formidling av rapporten	14

1. Oppsummering

Denne rapporten belyser Trysils arbeid med bærekraftig reisemålsutvikling for 2023 og til 30.04.2024. Trysil kommune, Destinasjon Trysil samt flere reiselivsaktører har vært involvert i arbeidet.

Trysil ble tildelt Merket for bærekraftig reisemål allerede i 2013, og har videreført engasjementet for å gjøre Trysil til et mer bærekraftig reisemål gjennom remerking både i 2016, 2019 og 2022. Trysil er dermed det reisemålet i Norge som har jobbet mest kontinuerlig og vært innehaver av Merket lengst. Gjennom mange år med fokus på bærekraft i Trysil, ser vi nå at flere og flere ønsker å bidra til at Trysil blir en mer bærekraftig destinasjon.

En rekke tiltak i 2023/2024 bidrar til at vi beveger oss i en mer bærekraftig retning:

- Fortsatt sterkt fokus på helårig utvikling
  - Eventyrparken, et nytt aktivitetsområde i Trysilfjellet i regi av Skistar er etablert for å styrke attraksjonskraften sommer og høst. Aktivitetsområdet er rettet mot barnefamilier som kan være aktive sammen gjennom en tur på "Mountain coaster", "Mountain tubing" og Gokart.
- Økt attraksjon i sentrum
  - «Trysil Knuten - en morsom omvei" bygges langs Flomvollen i sentrum og åpner sommer/høst 2024. Aktivitetsområdet skal trekke flere til elva og skape en morsom omvei for både for lokalbefolkningen og de besøkende i Trysil.
- Ny visuell profil Trysil og nye nettsider.
  - Destinasjon Trysil jobber med ny profil og nye nettsider som vil spille på aktivitet, lekenhet og bevegelse. Ny profil og nettsider skal etter planen lanseres til høsten.
- Miljøsertifisering:
  - Fortsatt interesse for miljøsertifisering blant medlemsbedrifter, og stadig flere starter opp arbeidet. I tillegg vil Trysil kommune slutføre sitt arbeid med Miljøfyrtårnsertifisering i løpet av mai 2024.
- Egen bærekraftressurs er ansatt i Destinasjon Trysil.
  - Destinasjon Trysil har ansatt en egen bærekraftressurs i 50% stilling som vil ha ansvar for å drive bærekraftarbeidet videre og merke Trysil hvert 3. år.

Trysil står også overfor utfordringer som må følges opp i tiden fremover:

- Manglende statistikkgrunnlag
  - Trysils gjestedøgn og verdiskaping fanges ikke opp i nasjonale sammenstillinger. Dette gir Trysil et dårlig strategisk beslutningsgrunnlag i tillegg til at det vil påvirke remerking som bærekraftig reisemål i 2023
- Destinasjon Trysils økonomiske stilling
  - Som følge av at Skistars medlemsbidrag ble redusert til 2,5 MNOK på alle Skistar-destinasjoner, har det vært påkrevet med nedbemanning og omstrukturering for å kutte 3 MNOK i driftsbudsjettet og dermed sikre forsvarlig økonomisk drift. Situasjonen tilsier også at dagens reisemålsstrategi med tilhørende handlingsplan må revideres.

- Utfordrende økonomi i handelsbedriftene i sentrum
  - Handelsnæringen i sentrum varsler svak økonomi. Kartlegging er i gang for å tallfeste problemstillingen. Tiltak må vurderes. Vedtatt sentrumsplan og pågående sentrumsutviklingsprosjekt vil på sikt kunne bidra til mer liv og røre.
- Innføring av kildesortering på alle kommersielle utleieenheter i Trysil
  - Kildesortering er innført for hytteeiere i Trysilfjellet, men tilrettelegging for kildesortering på kommersielle selvhusholdsenheter gjenstår.
- Finne balansen mellom bærekraft og utvikling
  - Trysil er Norges største vinterdestinasjon samt nest største hyttekommune og utvikles fortsatt tungt. Hvordan kan vi finne balansen mellom utvikling og bærekraft slik at både innbyggere, fritidsinnbyggere og tilreisende gjester kan leve harmonisk sammen, samtidig som vi ivaretar miljø og bærekraft på en god måte?

2. Forankring

Orienteringer for Trysil Kommune

Destinasjon Trysil har orientert om status i reiselivs-arbeidet for Trysil kommunes formannskap 18.04.2023 og 9.april 2024.

Orientering for medlemsbedrifter

Reiselivsaktørene mottar jevnlig oppdateringer fra Destinasjon Trysil om strategi og handlingsplaner. Dette gjøres gjennom medlemsmøter, frokostmøter, bransjemøter, nyhetsbrev, e-post, og sosiale medier. Det ble orientert om status i reiselivsarbeidet i DTs årsmøte 8. juni 2023.

I Destinasjon Trysils medlemsundersøkelse for 2023 svarer 77% at det er viktig for Trysil å styrke arbeidet med bærekraft, og bruke dette i markedsføring av reisemålet.

Informasjon mot gjester og innbyggere

Kommunikasjonskonseptet «Alltid i bevegelse»

Alltid i bevegelse er et kommunikasjonskonsept Trysil har benyttet seg av siden 2021. Dette konseptet skal skape en bevissthet blant medlemmer og gjester til å holde seg mer i bevegelse. Siden Tryslinger alltid har holdt seg i aktivitet og dette har en positiv effekt for å øke livskvalitet, vil Trysil også dele dette budskapet med andre. Konseptet har fem områder; Helse og aktivitet, ivareta natur, mangfold, transport, avfall og gjenvinning, og grønn energi.

Nye nettsider og visuell profil

Destinasjon Trysil har besluttet å ruste opp sine nettsider, samt lage ny logo og profil for Trysil. Dette arbeidet er godt i gang og skal etter planen lanseres til høsten 2024. I planleggingsprosessen var lek, aktivitet og natur i fokus. Ny profil og nettside skal bidra til å styrke Trysil som en attraktiv destinasjon å besøke og bo i.

Redaksjonelt

Destinasjon Trysil lager jevnlig redaksjonelle saker som omhandler ulike bærekraftstiltak medlemsbedriftene gjør og sørger for at disse ligger lett tilgjengelig. Eksempler på dette er nyhetsbrev, nyheter på egen nettside og publisering på SoMe.

28.02.2024

Miljøbevisste Restauranhuset Fageråsen

Helen og Martin Sturmhoefel driver Restauranhuset Fageråsen sammen med Adam Berglund. Restaurantene består av Fjellroa, Kafé Kasserolle, Restaurant Pilegrimen og Spiseriet. Ekteparet endte opp i Trysil for fem år siden, og trives godt. Sammen med...

02.02.2024

Med fokus på matsvinn

Yngve har så og si vokst opp med butikkdirift, noe som gjør at han har hatt sterk tilknytning til serviceyrket hele livet. Han valgte å flytte fra Oppdal til Trysil for fem år siden, og tok over rollen som kjøpmann i Coop Mega Trysil i oktober 2022...

17.01.2023

70 år på skia

Kjell Aurmo er en legende i skibakken i Trysil. For Kjell er skikjøring en livsstil. I over 70 år har han stått på ski, og dette nyter både han selv og hans elever i skiskolen godt av.

01.12.2022

Flere flytter fra storby til Trysil

Flere ønsker å flytte fra byen til fjellet for et mer aktivt liv. Annelie Andersson og Johan Persson tok steget fra bylivet i Oslo til hytta i Trysil, og de har aldri angret.

Destinasjonsledelse

Styringsgruppen for Reiselivsstrategien vedtok juni 2022 å gå inn i rollen som destinasjonsledelse i Trysil. Trysils reiselivsstrategi 2030 er lagt til grunn for destinasjonsledelsens arbeid. Gruppas oppgave ble definert til å være:

- Arbeidsmøter for å utarbeide årlige tiltaksplaner for realisering av reiselivsstrategien
- Halvårlige møter for oppfølging av arbeidet med reiselivsstrategien
- Orienterere om status i reiselivsarbeidet til Destinasjon Trysils årsmøte og Trysil kommunes kommunestyre
- Møte ved behov for å drøfte utfordringer og muligheter knyttet til Trysils reiselivsutvikling

Foreløpig sammensetning av gruppen:

- Daglig leder Destinasjon Trysil
- Styreleder Destinasjon Trysil
- Trysil kommune ordfører
- Trysil kommune næringsjef
- Trysil kommune kommunalsjef
- Daglig leder Trysilfjell Utmarkslag
- Daglig leder Fageråsen Hytteområde
- Styreleder Restaurantforening
- Daglig leder Skistar Trysil
- Prosjektleder bærekraftig reisemål

I 2022 ble det gjennomført ett møte der sammensetning av gruppa, gruppas formelle organisering og mandat ble diskutert, samt de nye indikatorene til Merket for bærekraftig reisemål.

Sentrale samarbeidspartnere

Trysil er sentralt involvert i to nasjonale nettverks som fremmer bærekraftig reiselivsutvikling:

Nettverk for Destinasjonsledelse og Bærekraftig Reisemålsutvikling (NDBR).

Nettverket er et nasjonalt nettverk bestående av 40 destinasjonsselskap som alle jobber med Merket for bærekraftig reisemål. Til sammen er over 113 kommuner og ca. 4500 reiselivsbedrifter representert.

Arbeidet med å etablere nettverket ble startet i 2022. Formålet er å jobbe med tema som er felles for alle reisemålene, så som myndighetspåvirkning, rammebetingelser og kompetansedeling. Ida Dyreng sitter i styringsgruppa og leder arbeidsgruppa "Fritidsbolig og deltidsinnbygger". Styringsgruppa har søkt om støtte til et hovedprosjekt under bedriftsnettverksordningen til Innovasjon Norge. Dette vil sikre økonomisk ramme for etablering av et formelt nettverk, og videre arbeid med aktiviteter og tilhørende fokusgrupper skjer utover i 2024.

Destinasjonsforum i Norske Alpinanlegg og Fjelldestinasjoner.

Norske alpinanlegg og fjelldestinasjoner er bransjeorganisasjonen for alle fjelldestinasjoner og alpinanlegg i Norge. I Destinasjonsforumet består av de 9 største alpine fjelldestinasjonene. Ida Dyreng sitter i styret i Norske Alpinanlegg og Fjelldestinasjoner og leder destinasjonsforumet.

Foreningen jobber med rammevilkår for bransjen og fremmer alpint som viktig for folkehelse, sysselsetting og næringsutvikling. Destinasjonsutvikling, også i sommerhalvåret, har blitt viktigere for alpinnæringen de seneste årene. Bransjeforeningen har utarbeidet en felles nasjonal bransjestandard for ansvar og sikkerhet i alpine nedfarter. I 2023 ble en felles bransjestandard for ansvar og sikkerhet på sykkelaktiviteter ferdigstilt. Prosjektleder Trysil Bike Arena, Olve Norderhaug, har vært helt sentral i arbeidet med denne.,

Bransjeveileder for bærekraft ble ferdigstilt i januar 2024. Ida Dyreng var representert i arbeidsgruppa. Formålet med veilederen er å øke kompetansen, og motivere medlemmene til å jobbe mer med bærekraft i egen virksomhet.

3. Natur, kultur og miljø

Miljøtiltak

Kildesortering i hytteområdene i Trysil

Vinteren 2022/2023 ble det gjort et stort løft med innføring av kildesortering i de store hytteområdene i Trysilfjellet. Avfallsselskapet SØIR har som målsetning å innføre kildesortering for alle hytteområdene i Trysil. Mye av planleggingsarbeidet, så som plassering av returpunktene, byggetillatelse og graving, er allerede gjort og en rekke større hytteområder vil ferdigstilles for kildesortering i løpet av sommer og høst 2024.

Miljøuka

Trysil kommune arrangerer Miljøuka for femte gang 4.-11. mai 2024. Det blir et fyldig program med alt fra foredrag om dyrking i drivhus, miljødebatt, plogging, Hold Trysil Rent-aksjon, oppfordring til å la bilen stå til klesbyttedag og baklulukeloppis. Foreninger, bedrifter, nabolag, hyttefelt og grender har blitt oppfordret til å delta.

Tiltak for redusert klimautslipp

Lansering av samkjøringsappen Nabogo

Nabogo er en samkjøringsapp som ble lansert i februar 2024. Det er det første konkrete resultatet av SITE mobilitet prosjektet - en smart, integrert og bærekraftig region. Målet med denne er å skape nye mobilitetstilbud der offentlig transport ikke er tilstrekkelig. Samkjøring vil være et supplement til dagens offentlige transport, og være økonomisk, samt en forbedring av mobilitet om de tomme setene i private biler blir en del av løsningen. Ved å kombinere lokal samkjøring med kollektivtransport kan vi gi innbyggere, pendlere og turister i Trysil og Engerdal, en type fleksibilitet som vanligvis bare er tilgjengelig i større byer.

Klimatiltak i Skistar

Skistar jobber målrettet med å halvere sine utslipp innen 2030, i linje med målsetningen for Parisavtalen. Klimamålet omfatter både direkte og indirekte utslipp, og de vil ta ansvar for å prøve og påvirke både leverandørers og gjesters utslipp. Klimamålet er beskrevet på Skistar sin hjemmeside.

Noen av tiltakene som har blitt gjort er at de har tatt i bruk teknologi som måler snødybder for å effektivisere snøproduksjon og preparering av alpinbakkene. Samt har de investert i en maskin som omdanner bio- og matavfall til jord på hotellet Radisson Blu Resort. Radisson og Skistar Lodge jobber også med å kommunisere ut bærekraftarbeidet til sine gjester.

Flere elbilladere

Antall el-billadere har økt i Trysil det siste året. Nye ladestasjoner er etablert ved Kulturhuset Hagelund (Rådhuset) og på Rema 1000. I tillegg er det nå flere ladere på Trysilsenteret.

Moonbikes

Villa Fregn i Skåret, Ljørdalen er blant de første i landet som har den elektriske snøsykkelen (moonbike). Her har gjestene som er på besøk mulighet til å teste en guidet tur med dette unike produktet.

Miljøsertifisering

Det holdes fortsatt fokus på å mobilisere Destinasjon Trysils medlemsbedrifter til å bli miljøfyrtårnsertifisert.

- Videreført samarbeidet med miljøfyrtårnkonsulent Pål Svenssen og startet opp ny gruppesertifisering med 6 nye bedrifter høsten 2023
- Igangsatt ny mobiliseringsrunde for oppstart av gruppesertifisering sommer/høst 2024
- Trysil kommune er i gang med sertifisering av deler av kommunen, i første omgang Trysil rådhus og Jordet barnehage. Målet er å bli sertifisert i løpet av mai.
- Nyhetssak fra Destinasjon Trysil om bærekraft og miljøbevissthet i Restauranthuset Fageråsen.
- Presseoppslag i Lokalavisa ifbm utdeling av miljøfyrtårndiplomer.
- Forslag om å etablere Trysils "bærekraftspris", som tildeles den medlemsbedriften i Destinasjon Trysil som har vist størst engasjement for bærekraftig utvikling vurderes.

Trysil Kommune har også kommet langt i sitt arbeid med å miljøsertifisere Trysil Rådhus, og regner med å kunne søke om godkjenning i løpet av mai 2024. Målet er at alle avdelinger/virksomheter skal sertifiseres, og Jordet Barnehage er allerede godt i gang.

Miljøsertifiserte medlemsbedrifter

Antall sertifiserte medlemsbedrifter pr. april 2024 er 31. Med 185 medlemmer tilsvarer dette en prosentandel på 16,75 %.

Antall sertifiserte bedrifter er noe lavere enn i 2022. Årsaken er blant annet konkurranser, fusjoner og oppkjøp. Enkelte sertifiseringer har også utløpt, men bedriftene er i gang med å bli resertifisert.

Sertifiseringsarbeidet fikk ekstra oppmerksomhet fra Lokal-Avisa som laget en hyggelig artikkel i forbindelse med diplomutdeling i juni 2023:

<https://www.lokal-avisa.no/trysil-pa-11-plass-i-flest-miljofyrtarn/s/5-146-82510>

TRYSIL NÆRINGSLIV MILJØVERN

Trysil på 11. plass i flest Miljøfyrtårn

MILJØFYRTÅRN: Fagmedbler Trysil, FuluFellet, Lokalavisa Trysil-Engerdal, Mønstgard Vekt & Sikkerhet, Montér Trysil, Opala, Trysilværet og Trysilfjell Utmarksag ble overrakt diplom som bevis på miljøsertifisering i kommunestyrommet 20. juni. Foto: Harald Nyberg/Trysil kommune

Oversikt over miljøsertifiserte medlemmer:

Accountor Trysil Boreal Transport avd. Trysil Brødrene Bakke Bilverksted Nero Fjellbistro Destinasjon Trysil Eltrykk AS Erland Svingen Maskinholder Fagmøbler Trysil Fulufjellet AS Happy Faces Knettsetra La Pasteria Manngard Vakt og Sikkerhet Marielle's Snackbar Nærbutikken Fageråsen Handel	Opsis AS Restaurant Laaven 1790 Restaurant Skihytta Trysil Restauranhuset Fageråsen Skipuben Sparebank 1 Østlandet Spire kommunikasjon Taste Mat og vinhus Tepas Personal AS Trysil Byggprodukter Trysil Hyttegrend & Camping Øråneset Trysil kommuneskoger Trysil Vask og Rens Trysil Flis og Malersenter Trysilfjell Utmarkslag Vyrk AS
--	--

SITE Mobility

Er et prosjekt som omhandler mobilitet med reduserte utslipp. Formålet er å utvikle bærekraftig mobilitet, med effektmål om å redusere klimautslipp. Dette bidrar til et mer bærekraftig næringsliv og en mer bærekraftig SITE-region.

Så langt i prosjektet er det satt i gang en pilot i Trysil og Engerdal av samkjøringstjenesten Nabogo. Prosjektet er også i gang med å se på elektrifisering, samt en mer bærekraftig infrastruktur. Det er gjennomført en kartlegging av behov for ladepunkter i scooterledene i Flendalen og Ljørdalen – i tillegg til ladepunkter i bygdene og Trysil sentrum.

4. Sosiale verdier

Gjester

Sommeråpent hotell Fageråsen

Skistar Lodge startet i 2023 med sommeråpent hotell. Dette gir endelig muligheten for gjester å overnatte på hotell i Fageråsen på sommerstid.

Eventyrparken

Skistar ferdigstilte i 2023 aktivitetsområde i Eventyrparken. Her er det tilrettelagt aktiviteter for hele familien. Mountain coaster, Mountain tubing, Gokart og hoppepute er noe av det barnefamiliene kan glede seg over i den nye parken.

Trysil Bygg og Hyttemesse

Flere medlemsbedrifter gikk sammen om å arrangere Trysil Bygg og Hyttemesse i september 2023, som hadde fokus på bærekraft. Det var en egen fagdag, som baserte seg på bærekraftig hytteutbygging og rekruttering til byggebransjen.

Sykkelutvikling

Sykkelsatsingen er stadig i utvikling. Noen av nyhetene for sommeren 2023 er nye heisbaserte sykkelstier for barn på Turistsenteret, samt en ny grønn heisbasert flytsti som starter på toppen av Fjellekspressen- denne passer for hele familien. Flytstien Fjellflyten, som går fra snaufjellet og ned til Høyfjellsenteret, har også blitt forlenget ned til SkiStar Lodge.

Ny terrengpark

Trysil har alltid vært kjent for å ha en av Norges beste terrengparker. I mars lanserte Skistar at de skal bygge ny terrengpark i Trysilfjellet. De vil bygge en helt ny terrengpark for freeski og snowboard - en park som skal ha World Cup-standard. Dette blir en videreutvikling av skiområdet rundt Turistsenteret i Trysil.

Trøndertaxi

Et nytt taxiselskap har kommet til Trysil. Her ønsker de å rekruttere lokale, samt eldre som ikke har jobb, men ønsker seg ut i arbeidslivet. Samtidig har selskapet et ønske om å være en foregangsfigur for å utvikle drosjenæringen. De har mål om å alltid være innovative og jobbe for bærekraftige løsninger, og å kontinuerlig redusere negative avtrykk på miljøet.

Nye drivere Trysil Hotell

Trysil Hotell ble sommeren 2023 oppkjøpt av driverne av Taste mat & vinhus og startet opp restauranten Parken Bistro & Bar som har åpent hver dag 365 dager i året. Dette er et godt tilbud for både lokalbefolkningen og gjestene. Også paviljongen vil være åpen sommerstid.

Trysilelva camping

Trysilelva camping ligger fint til langs Trysilelva. I vinter har de opprettet et nytt tilbud for sine gjester, - isbading i Trysilelva etterfulgt av badstue. Det er også mulig å leie badstuen og frakte denne et annet sted om ønskelig.

Innbyggere

Innbyggerdag

Skistar arrangerte for tredje året på rad skidag for innbyggere i Trysil. Det var tilbud om gratis skipass og skileie. Lokalbefolkningen fikk dermed muligheten til å teste skiproduktet, og ikke minst, komme seg ut i aktivitet.

Trysil Knuten

Trysil Knuten blir et nytt aktivitetsområde som skal stå ferdig i løpet av høsten.

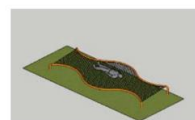
Området skal aktivisere elvekanten, trekke flere til elva og skape en morsom omvei for lokale og besøkende i Trysil. Her vil det bli hinderløype med ti ulike apparater. Aktivitetsparken får også grill- og gapahukplass, hengekøyer, solsteiner, steintrapp og badeplass.

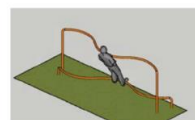
01 APESTIEN

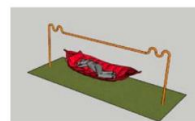
02 BALANSESLANGEN

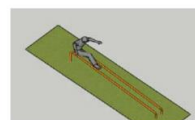
03 GARNET

04 SEILBOMMEN

05 HVILESTRIPA

06 SKLIRENNA

Innbyggertilfredshet

I innbyggerundersøkelsen fra 2022 svarer 93,5% at reiselivet er viktig for Trysil og Trysils innbyggere med tanke på arbeidsplasser, næringsutvikling og tilbud i lokalsamfunnet. 83,2% er svært positiv eller positiv til reiselivsutviklingen i Trysil. Undersøkelsen viser også at Trysils innbyggere er godt forankret i bevisstheten om at bærekraftig utvikling er viktig. 85% av Trysils innbyggere mener at Trysil må utvikles etter bærekraftige prinsipper for å ivareta behovene til både de besøkende, reiselivsnæringen, miljøet og lokalsamfunnet.

Ansatte

Rekrutteringsforum

Rekrutteringsforum er en gruppe sammensatt av representanter fra blant annet Trysil kommune, Skistar, Tepas, Destinasjon Trysil, Trysil restaurantforening, Moelven og Vyrk. Denne gruppen jobber med å skape møteplasser for ansatte og potensielle nye ansatte og formålene er:

- Flere fulle stillinger/ to-sesongjobber
- Flere lære plasser og innen flere bransjer
- Flere med bostedsadresse i Trysil kommune
- Flere ungdommer i jobb
- arbeide med bolig mangel

To åpne arrangementer har blitt gjennomført av Rekrutteringsforum:

Rekrutteringsmesse

Trysil kommune arrangerte for andre året på rad rekrutteringsmesse i Kulturhuset Hagelund. Denne messen har som formål å skaffe ungdommer jobb, å få sesongarbeidere til å bli i Trysil, hjelpe næringslivet til å få de ansatte de trenger og skape en møteplass for næringslivet. I 2024 var det 20 bedrifter som deltok, til sammenligning var det 8 bedrifter i 2023. Messen hadde rundt 100 nysgjerrige besøkende.

Hematt

Hematt er et arrangement som ble arrangert av kommunen i mars. Formålet med arrangementet var å la utflyttede Tryslinger treffe Tryslinger som nå er bosatt i Trysil, og at de skulle bli inspirert til å flytte hjem igjen. Her fortalte flere lokale sine historier om det å bo i Trysil. I tillegg var Markus Neby underholdning for kvelden.

 Trysil kommune
22. mars kl. 12:27 · 🌐

Øivind Løken har flyttet hjem igjen til Trysil og bor nå i Jordet med familien sin. Han stortrives og grep sjansen da en jobbmulighet bød seg i Trysil. Og han har ikke angret 😊

Som mange andre, var også Øivind på påsketreffet Hematt 26. mars på Bistro 19! 🍷

Ramona Nordnes

5. Økonomisk levedyktighet

Gjestedøgnutvikling

Statistikkutfordringer

Destinasjon Trysil er representert i SSBs rådgivende utvalg for reiseliv. Et tema som har blitt diskutert er utfordringene knyttet til gjestedøgnstatistikken. I 2021 trådte den nye loven om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå i kraft. Den nye statistikkloven tillater ikke indirekte identifisering av virksomheter og foretak. Det betyr blant annet at enkelte tabeller hos SSB ikke lenger kan publiseres på like detaljert nivå som tidligere.

Dette har en direkte påvirkning på både gjestedøgn- og sysselsettingsstatistikk for Trysil, som nå er ufullstendig og ikke viser et korrekt bilde av hverken antall kommersielle gjester i kommunen eller sysselsettingstall knyttet til sesongansatte i reiselivet. Trysil har praktisert delingsøkonomi siden 1990-tallet, og en betydelig andel av våre kommersielle gjester benytter seg av utleieenheter (privateide hytter og leiligheter). De enhetene som er i kommersiell utleie blir registrert, men i en annen næringskode enn det som rapporteres under kommersielle senger (hotell). Samtidig ser vi en økende andel utleie gjennom OTA'er (Online Travel Agencies) som er lovpålagt å rapportere til SSB, men hvor finn.no ikke blir registrert hos SSB.

Trysil har siden 1996 innhentet egne gjestedøgnstall som har gitt oss en god oversikt over utviklingen på reisemålet. De siste årene har det vært utfordrende å innhente dette, da ikke alle overnattingsaktører/formidlere av utleieenheter har hatt et ønske om å innrapportere egne tall for at vi skal kunne sammenstille en fullstendig gjestedøgnstatistikk på reisemålet.

Prognostiserte gjestedøgnstall 2023

I mangel av komplette gjestedøgnstall for 2023 er det laget en prognose for utviklingen. Denne må selvfølgelig vurderes med forbehold, men sier kanskje noe om hvordan utviklingen har vært.

År	Sommer	Vinter	Pr år	Lavsesong	Høysesong
2019	124 217	745 634	869 851	14 %	86 %
2020	115 058	551 931	666 989	17 %	83 %
2021	143 608	150 592	294 200	49 %	51 %
2022	135 742	605 790	741 532	18,3 %	82,0 %
2023*	129 851	648 683	778 534	17 %	83 %

* Tallene er prognosert og ikke kun basert på faktiske tall.

Det har gjennom de siste 10 årene blitt jobbet aktivt med å utvikle Trysil til et mer helårlig reisemål, og i Reiselivsstrategien mot 2030 er målsetningen en fordeling av gjestedøgnene med 80% på vinter og 20% på sommer/høst. Prognoserte gjestedøgn for 2023 viser en sesongfordeling på 17/83, noe som tyder på at vi er på vei mot å nå målet.

Trysil hadde en jevn vekst i gjestedøgn frem til pandemi. Som Norges desidert største skidestinasjon, hvor andelen utenlandske gjester før pandemi utgjorde 85% av de besøkende, fikk stengte grenser betydelige konsekvenser. I 2021 opplevde vi rekordhøyt besøk på sommer/høst, og antall gjestedøgn vinter var bare et par prosentpoeng høyere enn for sommeren. Trysil Bike Arena har bidratt til den store veksten på sommer/høst. I tillegg har pandemien gjort at hyttefolket i større grad besøker Trysil også sommer og høst.

Prognoserte tall for 2023 viser at vi nærmer oss toppåret 2019 mht antall kommersielle gjestedøgn.

Vintersesongen 2023/2024 opplevde vi tidenes tidligste sesongåpning i alpinanlegget allerede tidlig i november, og med fantastiske forhold også for langrenn, hundeslede, kanefart, aking og trugeturer. Vinteren 2024 har vist vekst, særlig fra de internasjonale nærmarkedene.

Scandinavian Mountains Airport

Scandinavian Mountains Airport kan vise til vekst i antall flypassasjerer. Vinteren 2023/2024 endte med 406 flyvninger og 21 986 passasjerer mot 17 888 passasjerer vinteren før, en økning på 23%. En betydelig andel av disse har Trysil som destinasjon. Årsaken til veksten antas å være lav kronekurs samt snøsikkerhet sammenlignet med destinasjonene.

Flyvninger kom fra København, Amsterdam, Bromma, Groningen, Ängelholm, Malmö, Aalborg, London og Arlanda. Det jobbes aktivt med å styrke eksisterende ruter og utvikle nye.

Trysil Bike Arena - stisykling

Trafikktellingene i sykkelanlegget etter sesongen viser et oppsving fra slutten av juli og ut sesongen. Totalt endte 2023-sesongen med 92.378 sykkel dager, som er en økning på 7% fra 2022. Økningen er størst for den heisbaserte syklingen, mens vi ser en liten nedgang i Fageråsen-området. Trysil Bike Arena er med disse besøkstallene det desidert største anlegget i Skandinavia, med Åre på 2. plass og Järvsö på 3. plass. Blant OFT medlemmene i Norge er Trysil Bike Arena den eneste som rapporterte økning i besøket i 2023.

Siden prosjektets oppstart i 2014 har 523.000 gjester besøkt Trysil Bike Arena, og med utgangspunkt i TØI-rapporten fra 2018 har TBA gjennom 10 sesonger tilført næringslivet i kommunen 625 millioner kroner i netto omsetning og 169 millioner i verdiskaping. Totalt er det investert 41 millioner kroner av DT-fellesskapet, private aktører og det offentlige.

For 2023 ble det inngått en midlertidig driftsavtale mellom DT og SkiStar for 2023-sesongen, der Skistar tar ansvar for driften av TBA, og prosjektlederkompetansen leies ut fra DT til Skistar. Ansvaret for drift av Trysil Bike Arena ble fra 1.1.2024 videreført til Skistar på permanent basis.

6. utfordringer

Manglende statistikkgrunnlag

For strategisk prioritering av utviklingstiltak såvel som valg av markeder og markedsinnsats er statistisk tallgrunnlag som sier noe om utviklingen på reisemålet avgjørende for å kunne gjøre gode og riktige strategiske valg.

Dessverre er det statistiske tallgrunnlaget for Trysil for tiden svært dårlig. Verdiskapingstall utarbeidet av Asplan Viak/Innovasjon Norge er feil og misvisende. SSB-tall for gjestedøgn, markedsfordeling osv. er ufullstendig og feil. Trysil har siden 1996 selv hentet inn og sammenstilt gjestedøgnstall, men fordi en sentral overnattingsaktør ikke leverer tall, kan disse tallene ikke lenger publiseres. Tall på sysselsetting er ikke lenger tilgjengelig.

Manglende tallgrunnlag vil påvirke remerking av Trysil som bærekraftig reisemål i 2025 og muligheten til å besvare indikatorer på bl.a. gjestedøgnutvikling, sesongvariasjon, klimautslipp og sysselsetting.

Ida Dyreng sitter i SSB rådgivende utvalg for reiseliv og følger problemstillingen tett. Samtidig er signalet at løsninger som gir Trysil god statistikk er langt unna i tid. I mellomtiden er det viktig at Trysil utvikler og legger alternative måleparametere til grunn for sine strategiske vurderinger.

Destinasjon Trysils økonomiske stilling

Høsten 2023 har vært preget av betydelig innsats for å begrense og kartlegge konsekvensene av våre endrede økonomiske forutsetninger som følge av at Skistars medlemsbidrag ble redusert til 2,5 MNOK på alle Skistar-destinasjoner. For å sikre en forsvarlig økonomisk drift har det vært nødvendig med nedbemanning, omstrukturering og ytterligere kutt i driftsbudsjettet tilsvarende 3 MNOK. Dette påvirker også hvilke oppgaver Destinasjon Trysil skal og kan ha ansvar for., I tillegg er det nødvendig å revidere reisemålsstrategi med tilhørende handlingsplan.

Utfordrende økonomi i handelsbedriftene i sentrum

Destinasjon Trysil er i gang med å kartlegge omsetningen i handelsbedriftene i sentrum. Årsaken er at svært få av aktørene går med overskudd, noe som er utfordrende i forhold til å levere gode tilbud og tjenester i årene fremover. Etter 16 års arbeid, har Trysil kommune nylig vedtatt ny sentrumsplan. Den gir håp om økt utvikling og investeringsvilje, og kan bidra til både økt bosetting, kommersiell innkvartering og økt handel.

Finne balansen mellom bærekraft og utvikling

Trysil er en distriktskommune med under 7000 innbyggere. Trysil er også Norges største vinterdestinasjon og har årlig rundt 1 mill. gjestedøgn og flere hytter enn innbyggere. I høysesonger tidobles innbyggertallet. Reiselivet byr på åpenbare fordeler, men også utfordringer. Hvordan kan vi finne balansen mellom utvikling og bærekraft? Og hvordan finne balansen som gjør at både innbyggere, fritidsinnbyggere og tilreisende gjester kan leve harmonisk sammen, samtidig som vi ivaretar miljø og bærekraft på en god måte. Den utfordringen vil og kan Trysil ta tak i og finne løsninger på. Men det vil kreve langsiktighet, nytenking, bredt engasjement og sterk fremtidstro.

Innføre kildesortering på alle kommersielle utleieenheter i Trysil

Til vinteren 2022/2023 ble det innført kildesortering i de store hytteområdene i Trysilfjellet. Nå gjenstår det at også Trysils kommersielle gjester også får denne muligheten. Målsetningen er at det skal tas frem en løsning som er lik for alle kommersielle boenheter med selvhusholdning.

7. Suksesshistorier

Vekst i trafikken til Scandinavian Mountains Airport

Scandinavian Mountains Airport kan vise til vekst i antall flypassasjerer. Vinteren 2023/2024 endte med 406 flyvninger og 21 986 passasjerer mot 17 888 passasjerer vinteren før, en økning på 23%. En betydelig andel av disse har Trysil som destinasjon. Årsak til veksten antas å være lav kronekurs samt snøsikkerhet sammenlignet med destinasjonene.

Flyvninger kom fra København, Amsterdam, Bromma, Groningen, Ängelholm, Malmö, Aalborg, London og Arlanda. Det jobbes aktivt med å styrke eksisterende ruter og utvikle nye.

Bærekraftkoordinator i Destinasjon Trysil

I februar 2024 ansatte Destinasjon Trysil bærekraftkoordinator i 50% stilling. I tillegg til å ha ansvaret for merking, innebærer stillingen å gjennomføre tiltak, involvere og mobilisere, gjennomføre undersøkelser, og være en ressurs og støttespiller for medlemsbedriftene i deres bærekraftarbeid. Dette er første gangen Destinasjon Trysil har hatt en egen dedikert ressurs til dette arbeidet. Frem til nå er det Anne Dorte Carlson gjennom sitt selskap Occasio Consulting som har hatt ansvaret for å merke Trysil for Merket for bærekraftig reisemål i tillegg til å følge opp enkelte prosjekter og tiltak.

8. Formidling av rapporten

Denne rapporten vil formidles på følgende måter:

- Legges ut på Destinasjon Trysil sin nettside, Trysil.com
- Deles i nyhetsbrev til hytteeiere, gjester og medlemsbedrifter
- Presenteres på årsmøtet i Destinasjon Trysil i juni
- Presenteres for styret i Destinasjon Trysil
- Sendes til Trysil kommune v/ordfører, rådmann og administrasjonsledelsen